

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 9 / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т ; [упоряд. : О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан ; редкол.: О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан, Н. М. Гринькова та ін.]. - Рівне : [РДГУ], 2019. - 368 с.

Z

Петренко О.

Роль теорії домінанти О. Ухтомського (1875–1942) у розвитку комплексної науки про людину... С. 6–16

Проаналізовано наукову спадщину видатного ученого Олексія Олексійовича Ухтомського. Розглянуто філософсько-світоглядну концепцію О. Ухтомського про біосоціальну природу людини, визначено місце концепції в системі фізіологічних та психологічних знань, розкрито її значення для подальшого розвитку комплексної науки про людину. Висвітлено сутність теорії домінанти, проаналізовано особливості застосування принципу домінанти у психології. З'ясовано, що розроблена О. Ухтомським концепція людини побудована на стику природничо-наукових і гуманітарних знань, вона об'єднує в єдине ціле фізіологічні, психофізіологічні й соціокультурні детермінанти поведінки й психіки людини, їх об'єктивні й суб'єктивні сторони, матеріальне й ідеальне як головні й нерозривні складові єдиного психофізіологічного процесу. Розкрито розуміння ученим поняття „середовища” у контексті культури, що припускає включення соціокультурних складових у число найважливіших детермінант поведінки й психіки людини.

Petrenko O.

The role of O. Ukhtomskyi's theory of the dominant in the development of complex science about human

The article deals with the analysis of the heritage of the outstanding scientist O. Ukhtomskyi not only sums up the accumulated knowledge and the results obtained, but also determines the prospects for the further development of the integrated science of an individual. It is proved in the article that his doctrine of the dominant belongs to both physiology and psychology and philosophy, and also provided a number of ideas of Cybernetics and Synergetics. The author characterized the role of the dominant theory in the development of physiology and psychology: O. Ukhtomskyi agreed it with the fundamental issues of human existence and knowledge, his personal social essence; he spread the theory to the most complex forms of mental reflection of reality and spiritual life of the individual and recognized it as a powerful system – creating factor in the complex scientific description of the most complex living system – man.

It is found that O. Ukhtomskyi developed a coherent human conception, based on a new synthetic approach to human nature, at the junction of natural-scientific and humanitarian knowledge, which enabled the scientist to organically link the natural scientific ideas about human behavior and the human psyche with the laws of human moral behavior in the world, bringing the content and meaning of human life beyond its purely physiological, natural limits.

It is revealed a qualitatively new understanding of the category „environment” in the context of culture, united both the individual inner world and the collective unconscious, named by O. Ukhtomskyi as „experience of parents”.

It is proved in the article that the dominant theory can be used in such applied fields as labor psychology, sports psychology, medical psychology, pedagogical psychology etc.

Z

Потапчук Т.

Використання інноваційно-інформаційних технологій на уроках музичного мистецтва... С. 17–25

Обґрунтовано доцільність впровадження інноваційно-інформаційних технологій у практику сучасної школи. Розкрито дидактичні можливості мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва. Доведено, що застосування цих технологій в освіті завдяки їх специфічним властивостям значно посилює наочність у навчанні, здійснює емоційний вплив на учнів, сприяє поглибленню міжпредметних зв'язків, інтенсифікації роботи учнів, покращує організацію навчальної діяльності. Розкрито роль інноваційно-інформаційних технологій на уроках музичного мистецтва у розвитку музичної культури та творчих здібностей учнів молодших класів. Охарактеризовано основні переваги мультимедійного уроку, визначено послідовність компонентів уроку музичного мистецтва мультимедійного типу. Зроблено висновок про те, що мультимедійні технології мають потужний вплив на ефективність уроку музичного мистецтва, підвищення рівня музичної культури учнів молодших класів та задоволення їх творчих потреб.

Potapchuk T.

The use of innovative information technologies at the music lessons

The processes of informatization of the modern educational space are inextricably linked with the active implementation of innovation and information technologies, which diversifies the forms of education and upbringing. The use of these technologies in education due to their specific properties greatly enhances the visibility of learning, emotional impact on students, promotes deepening of interpersonal relationships, intensifies the work of students, improves the organization of educational activities. Innovative information technologies are a way of combining different forms of presenting information on one medium, while video, audio, graphics, text, animation, etc. are the main components of the multimedia system. Innovative information technologies open new opportunities for using at the lessons text, sound, graphic and video information, enrich the methodological possibilities of the lesson. Nowadays, the use of these technologies becomes an integral part of the study of any subject.

The musical art lessons demand the use of a wide range of samples of highly artistic performance of musical works in combination with works of other types of art. One of the obvious benefits of a multimedia lesson is the widespread use of visibility (which is also relevant because today schools usually lack the necessary set of tables, schemes, reproductions, illustrations). Teachers do not always have a proper performance level, not every school has the appropriate tools for highly artistic performance of musical compositions. Therefore, the implementation of multimedia technologies in the educational process at the music art lessons will significantly affect the level of musical culture of students and help meet their creative needs.

Z

Rudenko V.

Metodologia stosowania statystyki matematycznej w badaniach pedagogicznych... S. 26–41

W pedagogice ważne są metody statystyki matematycznej stosowane na różnych

etapach organizacji i badań nad edukacją: dla kształtowania prób losowych, wyznaczenia głównych wskaźników statystyki opisowej, w trakcie wnioskowań statystycznych z użyciem metod analizy korelacji i regresji, wariancji i czynników.

Руденко В.

Методологія застосування математичної статистики в педагогічних дослідженнях

Обгрунтовано методологічні підстави використання математичних методів у педагогіці. З'ясовано, що використання математичних методів в педагогіці полягає в підготовці, обробці, аналізі й інтерпретуванні даних з метою отримання відповіді на поставлене питання, зроблене припущення, сформульовану гіпотезу. Розглянуто застосування математики в педагогіці і як метод науково обгрунтованих оцінок педагогічної діяльності та засіб посилення евристичних можливостей; і як символічну форму побудови моделей педагогічної реальності; і як перспективний підхід прогнозування розвитку освітніх систем з метою їх оптимізації. Розкрито умови застосування математичної статистики на різних етапах організації і виконання досліджень в галузі освіти. Визначено принципи використання статистичних даних у педагогічних дослідженнях.

Z

Сойчук Р.

Теоретико-прикладний аспект виховання національної солідарності в учнівської молоді... С. 42–50

Розглянуто вагомість проблеми виховання національної солідарності в учнівської молоді як основи національного самоствердження та запоруки консолідації української нації. Проаналізовано різні погляди учених на сутність поняття „національна солідарність” у руслі вітчизняних та зарубіжних досліджень. Охарактеризовано основні принципи організації процесу виховання національної солідарності в учнівської молоді в закладах середньої освіти. Визначено основні характеристики і завдання, особливості й умови ефективної взаємодії педагога й учнів. З'ясовано, що виховання національної солідарності в учнівської молоді є організованою суб'єкт-суб'єктною взаємодією, спрямованою на духовний розвиток особистості учня, його позитивних національних почуттів і національних цінностей, що становлять внутрішню основу готовності до національного самоствердження. Розглянуто традиційні та інтерактивні форми і методи виховної роботи зі школярами, які забезпечують цілісний системний підхід до організації процесу виховання національної солідарності в учнівської молоді в позаурочній діяльності.

Soichuk R.

The theoretical and applied aspect of formation national solidarity among school students

The article considers the urgency of the problem of forming national solidarity among school youth as a basis for national self-affirmation, as well as securing the guarantee of the Ukrainian nation. It has been established that during the crisis period of nation-establishment the system the national values is changing and the need for the formation of a positive national identity and national unification for the further national self-affirmation of each citizen and the Ukrainian state is exacerbated. Different views of scientists on the essence of the concept of “national solidarity” in the context of national

and foreign studies are analyzed. The basic principles of the organization of the national solidarity educational process among school youth in the conditions of the general secondary schools are determined.

It has been found that national solidarity interaction includes the unity of views, beliefs, national feelings and aspirations, national values, national interests and responsibility for the common activity, which is aimed at achieving the goal, of all subjects of the educational process. The basic characteristics and tasks, peculiarities and conditions of effective interaction between teacher and students are determined. The traditional and interactive forms and methods of educational work with schoolchildren, which provide an integral systematic approach to organization the process of formation national solidarity among school youth are presented. It is stated that the formation of national solidarity among school youth is defined as an organized subject-subject interaction, aimed at the spiritual development of the student's personality, her positive national feelings and national values that constitute the internal basis for national self-affirmation readiness.

Z

Федяєва В.

Наукова спадщина Фрідріха Фребеля (1782–1852) у сучасному прочитанні сімейної педагогіки... С. 51–57

Обґрунтовано актуальність теоретичних ідей німецького вченого Ф. Фребеля в умовах сьогодення української системи дошкільної освіти та підготовки фахівців для цієї ланки освіти. Наголошено на необхідності використання його спадщини в сімейній педагогіці. Розглянуто концептуальні засади спадщини Ф. Фребеля щодо ролі батьків у формуванні особистості в родинному середовищі. Проаналізовано Концепцію дошкільної освіти Ф. Фребеля, розкрито важливість розуміння його вчення і використання крізь призму історичної ретроспективи. Розкрито можливості втілення педагогічних ідей, положень концепції Ф. Фребеля у сучасній практиці. Акцентовано увагу на важливості організаційно-педагогічної роботи з батьками, зокрема ґрунтовної педагогічної освіти батьків, навчання батьків таким формам і засобам навчання та виховання дітей, які можна використовувати в умовах сім'ї.

Fiediaieva V.

The scientific heritage of Fredrich Frebel (1782-1852) in the modern reading of family pedagogy

The relevance of the theoretical ideas of the German scientist F. Frebel in the current conditions of the Ukrainian system of preschool education and training of specialists for this level of education is substantiated in the article. Attention is emphasized on the necessity and importance of using his heritage in family pedagogy. Attention is focused on the conceptual principles of F. Frebel's heritage related to the role of parents in the formation of a person in a family environment. It is proved that the scientist paid great attention to the problem of the formation and development of a child in the family. The article focuses on the issue that the family, family education, pedagogical education of parents, historically and in the present conditions, united and unite scientists of different countries. The main message of the publication is to shoe that modern educational tasks cannot be done without rethinking of the pedagogical experience of the past, which enriches modern pedagogy with new facts, technologies and concepts.

Frebel's concept of preschool education deserves the special attention in this context, because it includes: the purpose and tasks of the functioning of kindergarten – on the basis of game activities through educational games and the use of didactic material („natural gifts”) to fill the educational process with useful cognitive exercises, forms of work for the full development of the child, the formation of he or she as a person.

The article substantiates the ways of the implementation of pedagogical ideas, principles of the F/Frebel's concept of preschool education into modern practice. The importance of understanding of his teaching and usage through the prism of historical retrospective is revealed.

Z

Bezkorovaina O., Demchuk T.

Formation of English language competence in reading on the higher degree of studying English in institutions of secondary education...S. 58–63

This article is devoted to the problem of the formation of the competence of the English language reading on upper degree; the general characteristics of competence of reading in English language on the upper degree are given; the aims of the competence of reading in English language are defined; examples of exercises, characteristics of means and the issue of the assessment of the competence of reading in English language are described; the specifics of competency education in English lessons are determined.

The article proves that one of the types of communicative activities in foreign language classes is reading. There is considered the general characteristics of foreign language competence in reading, the purpose of its formation in students; descriptions of exercises and tasks are given; the means of formation the competence in reading at the highest level and control the level of its formation are described.

The article reveals the features of the aspects of reading and basic levels of understanding of the text; The necessary conditions for the formation of the competence of reading English at the highest level have been clarified; the theoretical basis of the methodology of reading at lessons should have general educative laws and principles for the construction of any learning process. It is proved in the article that the ability to read allows pupils in their further work and training to use literature in a foreign language with the aim to find information on the speciality, to satisfy their readership or creative interests, and to improve the skills of oral speech.

Безкоровайна О., Демчук Т.

Формування компетентності читання англійською мовою на вищому рівні вивчення мови у середніх навчальних закладах

Висвітлено проблему формування компетентності читання англійською мовою на вищому рівні вивчення іноземної мови. Розглянуто читання як один з видів комунікативної діяльності в іноземній мові. Досліджено загальну характеристику компетентності читання іноземною мовою, мету її формування у школярів; розглянуто приклади вправ і завдань; охарактеризовано засоби формування компетенції читання англійською мовою на вищому рівні і особливості контролю рівня його формування. Визначено специфіку компетентнісної освіти на уроках англійської мови. Розкрито змістовний аспект читання і два базові рівні розуміння тексту; визначено принципи навчання, які є необхідними умовами для формування компетенції читання англійською мовою на найвищому рівні. Зазначено, що теоретичні основи методології читання на уроках повинні опиратися на освітні

закони і принципи побудови навчального процесу. Доведено, що здатність читати дозволяє учням у подальшій роботі та навчанні використовувати літературу іноземною мовою, щоб знайти інформацію за спеціальністю, задовольнити свої читацькі чи творчі інтереси, а також вдосконалити навички усного мовлення.

Z

Ковальчук О., Коваленко В.

Навчання іношомовної професійно-орієнтованої лексики у немовних ЗВО... С. 64–71

Розглянуто питання навчання студентів немовних закладів вищої освіти іношомовній професійно-орієнтованій лексиці як формі опанування іноземною мовою. Проаналізовано основні види вправ та завдань, які використовуються для формування знань, вмінь та навичок іношомовного професійно-орієнтованого мовлення в усній та письмовій формах. Запропоновано класифікацію вправ та завдань, необхідних для засвоєння лексики на передтекстовому, текстовому та післятекстовому етапах. Зазначено, що моделі навчання різних жанрів писемної комунікації і запропоновані відповідні системи вправ повинні враховувати лінгвістичний досвід студентів. Обґрунтовано, що правильно організована робота з навчання професійно-орієнтованої лексики з іноземної мови підвищує ефективність складного процесу навчання читання автентичних текстів за фахом та сприяє розвитку вмінь і навичок мовленнєвої діяльності відповідно до вимог часу і суспільства.

Kovalchuk O., Kovalenko V.

Teaching foreign professionally oriented vocabulary at non-language higher educational establishments

With the expansion of international contacts and academic mobility there is a significant importance to enhance students' ability to communicate with representatives from different countries, to develop professional and business and personal contacts with foreign partners and to read professional foreign language editions. In this context, there is a growing demand for the graduates of HIs in Ukraine who have obtained the skills in foreign languages and are able to implement them in professional activity. The article deals with the issues of teaching non-language higher education students to foreign professional-oriented vocabulary as a form of mastering a foreign language. The proposed classification of exercises and tasks necessary for the improvement of lexical skills is based on vocabulary assimilation through doing prereading, reading and post-reading exercises. Pre-reading exercises include exercises for developing pronunciation, word-building, international words, synonyms and antonyms, etc. Post-reading exercises embrace exercises for content analysis of the text that help students to understand the text better.

In addition to exercises for improvement of speaking skills in foreign language, the authors offer exercises to develop writing skills. According to the authors, the offered training of business writing helps to develop skills of nonverbal communication.

The results of implementing verbal and nonverbal exercises to train professionally oriented vocabulary show that properly organized work of study in foreign language contributes much to increasing the efficiency of the complex process of learning to read professional texts and to speak fluently in foreign language.

Z

Пустовіт Г., Зиль І.

Краєзнавча компетентність учителів географії в інноваційному розвитку шкільної освіти... С. 72–82

Виокремлено й схарактеризовано сутнісні ознаки формування краєзнавчої компетентності вчителів географії в інноваційному розвитку шкільної освіти, особливості та можливості формування досліджуваного феномена, а також його вплив на розвиток і саморозвиток вчителя. Зазначено, що саме краєзнавча компетентність вчителя географії передбачає володіння глибокими знаннями з конкретної галузі професійної діяльності, сформовану стійку мотиваційно-емоційну установку на досягнення високого результату власної професійної діяльності, на розвиток здібностей, особистісних якостей, творчого ставлення до навчання зростаючої особистості. Визначено й обґрунтовано краєзнавчу компетентність учителів географії як багатofакторну особистісну якість, у структурі якої усталеними є такі компетенції: мотиваційна; емоційно-ціннісна; активно-пізнавальна; предметно-професійна; саморозвитку; дослідницька. Визначено ознаки самостійності вчителя географії у розвитку своїх професійних знань, умінь і навичок з організації і здійснення краєзнавчої роботи дітей та учнівської молоді у школі. Розглянуто специфіку організації і здійснення вчителем географії навчально-пізнавальної, пошуково-експериментальної і дослідницької діяльності краєзнавчого спрямування, визначено рівні її здійснення.

Pustovit H., Zyl I.

Local lore competence of the geography teacher in innovative development of school education

In the article it is outlined and characterized the essential features of the formation of local lore competence of Geography teachers in the innovative development of school education, and, the most important, the possibility of formation of the investigated phenomenon and its influence on the development and self-development of the teacher. It has been clarified that the implementation of a competent approach to the preparation of Geography teachers is conditioned by the need to develop a systemic vision of the content of geographic education, prediction of a productive component of education, which requires adequate changes in the teacher training system.

It is actualized that the local lore competence of the Geography teacher involves mastering profound knowledge of a particular field of professional activity ((in our case, the organization and implementation of regional studies of school and students youth), and formed a stable motivational-emotional setting to achieve a high result of their own professional activities, the development of abilities, personal qualities, creative attitude to the teaching of a growing personality.

Therefore, local lore competence of the Geography teachers is defined and grounded as a multi-factor personal quality, in the structure of which the following competencies are established: motivational, emotional value, active-cognitive, subject-professional, self-development and research competency. The signs of independence of the Geography teacher in the development of their professional knowledge, abilities and skills on the organization and implementation of local lore work of children and student youth in school are described and characterized. Taking into account the essence and specificity of the organization and implementation by the geography teacher of the educational-cognitive, search-experimental and research local lore activities and the specific socially

useful, massive or nature-protective work of students, the levels of its implementation is determined.

Z

Багрій М.

Доробок письменників-учителів Західної України у контексті розвитку української педагогічної думки кінця XIX – 30-их років XX ст.... С. 83–89

Проаналізовано доробок письменників-учителів Західної України у контексті розвитку української педагогічної думки кінця XIX – 30-их років XX ст. Охарактеризовано діяльність організаторів просвітницького руху на західноукраїнських землях, вирізнено суперечності між традиційною, офіційною концепцією навчання і виховання та підходами, в основі яких були західна педагогіка та досвід європейської школи. На основі аналізу літературних творів з'ясовано, що вони насичені різноманітними виховними ситуаціями, характерами, поглядами, вчинками людей, які жили в першій половині XX століття на території сучасної Західної України. Зроблено висновок про те, що важливу роль у реалізації освітньо-виховних завдань і у формуванні педагогічно-просвітницьких орієнтирів мала діяльність громадських культурно-освітніх та педагогічних товариств, заснованих й очолюваних визначними представниками західноукраїнської інтелігенції – педагогами, письменниками та освітніми діячами Західної України.

Bahrii M.

Attainment of writers-teachers of Western Ukraine in the context of the development of Ukrainian pedagogical thought at the end of the 19th – 30's of the 20th century

The article deals with the attainment of writers-teachers at the end of the 19th – 30's years of the 20th century. The attainment of those writers-teachers who worked in schools in Western Ukraine is a reliable source of information about the development of school and the position of a teacher in the investigated historical period. The development of the educational work of the investigated period required initiative, dedicated people who could take this process under the control and use means to ensure the fulfillment of the educational tasks. The activities of the organizers of the educational movement on the western Ukrainian lands were characterized, there was a discrepancy between the traditional, official concept of education and upbringing and approaches based on Western pedagogy and the experience of the European school were pointed out.

An analysis of the life and activity of writers-teachers and their literary works gives us the opportunity to conclude that education, civic consciousness, patriotism, devotion to the interests of the people are inherent, first of all, by the writers-teachers themselves. Analyzing their literary works, public and educational activities, we can see that they are saturated with various educational situations, characters, views, actions of people who lived in the first half of the twentieth century on the territory of modern Western Ukraine.

Based on the results of the research it is stated that the activities of public cultural, educational and pedagogical societies, founded and headed by prominent representatives of the Western Ukrainian intelligentsia – teachers, writers and educational figures of Western Ukraine, had an important role in the implementation of educational tasks and in the formation of pedagogical and educational goals.

Z

Баліка Л.

Творче використання ідей дитиноцентризму Януша Корчака в сучасній системі освіти України... С. 90–100

Здійснено аналіз впровадження ідей дитиноцентризму Я. Корчака в сучасному освітньому просторі. Наголошено, що дитиноцентризм постає провідним принципом освітньо-виховної діяльності на загальнодержавному рівні. Підкреслено актуальність та значимість прогресивних ідей польського педагога-гуманіста Януша Корчака. З'ясовано, що положення дитиноцентризму є стрижневими у педагогічних поглядах видатного польського педагога і складають сутність його педагогічної практики. Проаналізовано досвід використання ідей дитиноцентризму Я. Корчака у сучасній педагогічній практиці Володарської загальноосвітньої санаторної школи-інтернату I-III ступенів, Київської гімназії східних мов № 1, дитячого будинку „Перлинка” (м. Одеса), гімназії-інтернату № 13 (м. Київ). Зроблено висновок про те, що педагогічні колективи цих закладів освіти творчо використовують ідеї польського педагога стосовно соціально-педагогічного знання та технологій роботи з дітьми-сиротами і дітьми, що потрапили у складні життєві обставини; вони прагнуть зберегти основні елементи системи, розробленої Я. Корчаком, і наповнити її новим змістом, виходячи з конкретних умов роботи свого закладу, рівня розвитку дітей, матеріальної бази, власних можливостей тощо.

Balika L.

Creative use of Yanush Korchak's ideas of child-centrism in the modern system of education of Ukraine

The article deals with the problem of the basic values of the development of the educational sphere, the pivotal vector of which is the values of child-centered education. It is noted that the concept „New Ukrainian School” provides new content of education, which is based on the formation of the competencies which are necessary for the successful self-realization of the child's personality in the society, on a new content of pedagogy, based on a partnership between a student, a teacher and parents, on the orientation to the needs of the student in the educational process, child-centrism. These components are the key components of the new school formula. It is cleared that child-centrism is the leading principle of educational activity at the national level.

It is indicated that among the variety of modern pedagogical theories, the ideas of the Polish pedagogue-humanist, Yanush Korchak remain to be actual in their significance. It is revealed that the leading elements in his literary and pedagogical work and professional activity are the following ones: position, principles, values. The totality of these elements is defined as the key points of the child-centrism, which are pivotal in the pedagogical views of an outstanding Polish teacher and which form the essence of his pedagogical practice.

Z

Бєлова С.

Інтерес як психолого-педагогічна проблема у творчій спадщині Л. Виготського та Г. Шаррельмана... С. 101–107

Досліджено роль інтересу в освітньо-виховному процесі у творчих спадщинах Л. Виготського та Г. Шаррельмана. Здійснено зіставлення психологічно обгрунтованої концепції Л. Виготського та педагогічних поглядів Г. Шаррельмана.

Зазначено, що у працях Л. Виготського надано теоретичне обґрунтування психологічних основ освітнього процесу, водночас Г. Шаррельман дійшов до схожих висновків у процесі тривалої вчительської практики. З'ясовано, що обидва дослідники негативно оцінювали притаманну традиційній школі опору на зовнішнє спонукування (примус, оцінка), адже воно знеособлює учня, сприяє втраті інтересу до навчання, є причиною його низької продуктивності. Акцентовано увагу на інтересі як важелі розвитку особистості, основі творчого ставлення до дійсності та ефективного засобу оптимізації освітньо-виховного процесу. Підкреслено дійовий характер інтересу: активність, ініціативність, що проявляє дитина для задоволення власних інтересів, стають поштовхом для розвитку її творчих сил, сприяють виникненню та поглибленню нових інтересів. Наведено форми організації освітньої діяльності відповідно до віку учнів і завдання вчителя на кожному етапі у Бременських школах Г. Шаррельмана.

Bielova S.

Interest as a psychological and pedagogical problem in the creative heritage of L. Vygotskyi and H. Scharrelmann

The article deals with the views of L. Vygotskyi and H. Scharrelmann on the role of interest in the educational process. The comparison of the opinions of researchers, far from each other in time and space, is interesting because the works of L. Vygotskyi provide a theoretical substantiation of the psychological foundations of the educational process, while H. Scharrelmann came to a similar conclusion in the process of long-term teaching practice. Both researchers have a negative attitude to the traditional school of resistance to external motivation (coercion, assessment), because it disassociates the student, promotes the loss of interest in learning and is the reason for low productivity. The authors distinguish between interest as an end in itself and interest as a means, and defend the interest as a means as a natural engine of the individual's behaviour, an effective means of forming a positive attitude towards learning and activating the independent activity of a student who receives satisfaction in the course of this activity. L. Vygotskyi and H. Scharrelmann pay attention to the activity nature of interest: the activity and initiative (which the individual shows in order to satisfy its own interests) are an impulse for the development of its creative powers; contribute to the emergence and deepening of new interests. Researchers highly appreciate the interest as a lever of personality development, the basis of creative attitude to reality and therefore consider it an effective means of optimizing the educational process. Scientists consider the task of the teacher accordingly to his ability to call and support students' interest in the learning process. The article also points out the difference of views of both authors, because L. Vygotskyi, in contrast to H. Scharrelmann, does not absolutize the importance of the role of interest in the educational process and emphasizes the need to direct spontaneous children's interests in the right direction.

Z

Bihunova S., Vorobiova I., Fridrikh A.

Project-based learning as a life skill... P. 108–113

The article considers the features of the project-based learning as a mean of forming students' skills of independent work, critical thinking, problem solving, teamwork, etc. Project-based learning is a special method that helps students to acquire knowledge and skills through continuing work on a problem or issue that can be interesting and

exciting, but at the same time challenging. The main feature of the project-based learning is the presence of a specific educational goal, the focus on research, the authenticity of the problems studied in the project, and the emphasis on the importance of the work.

Planning of the project-based learning is a complex and time-consuming task as it includes both theoretical information and development of various handouts and additional materials of practical nature to be used in the process of work. For sure, they need clear instructions to be fully understandable for students. The teacher should think about making the students ready for each stage of the project, developing the key ideas of the project, clearing the standards of the project, developing connections with other subject areas, selecting the examples and tools for a feedback.

Бігунова С., Воробйова І., Фрідріх А.

Проектна методика як засіб формування життєвих навичок

Розглянуто особливості проектної методики як засобу формування в учнів навичок самостійної роботи, критичного мислення, розв'язання проблем, роботи в групі тощо. Розкрито зміст та структуру проектного навчання, визначено шляхи його впровадження у навчальну програму, засоби планування та оцінки. Визначено сім основних складових розробки та застосування проектного навчання. Проаналізовано ознаки ефективного проектного навчання як індикатора визначених освітніх цілей, які включають знання та глибоке розуміння фундаментальних стандартів змісту, концепцій, компетенцій та навичок успіху. Обґрунтовано, що залучення студентів до проектного навчання ефективно сприяє розв'язанню різноманітних проблем, розвиває здатність аналізувати, синтезувати, оцінювати, критично мислити і задавати питання щодо ідей, на яких варто зосередити свою увагу.

Z

Боровець О.

Освітнє середовище початкової школи: сучасні підходи та вимоги... С. 114–120

Проаналізовано особливості організації освітнього середовища початкової школи в умовах реалізації Концепції „Нова українська школа”. Розкрито сутність поняття „освітнє середовище”, що є складною системою інтелектуальних, культурних, методичних, організаційних, технічних ресурсів. Зазначено, що організація освітнього середовища сучасної початкової школи передбачає створення комфортної атмосфери для кожного учасника освітнього процесу, реалізацію права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, забезпечення умов для особистісного розвитку школярів. Розкрито сутнісні ознаки фізичного та психологічно безпечного освітнього середовища, організація якого потребує реагування на нові виклики та вимоги, реалізацію системи принципів. Окреслено роль учителя початкової школи в організації комфортного для кожної дитини освітнього середовища. Доведено необхідність застосування педагогами різноманітних інноваційних методів, прийомів, форм роботи у освітньому процесі Нової української школи.

Borovets O.

Educational environment of the primary school: modern approaches and requirements

The article reveals the essence of the notion of „educational environment” as a

subject of the educational space, which is a complex system of intellectual, cultural, methodological, organizational, technical resources. It is proved that the educational environment influences the student's personal development and the results of his educational activities. The author emphasizes that according to the New Ukrainian School the educational environment should become an environment belonging to students, where the tasks of development the personality of a child, his abilities and desires, the formation of competencies that will ensure the readiness of students to live in a society where each child independently from his physical and psychological peculiarities will feel comfortable.

The author states that modern approaches to the organization of the educational environment are based on the principles of humanism, democracy, respect for the rights and freedoms of each individual, including children with special educational needs.

Therefore, in the context of the implementation of the „New Ukrainian School” Concept, the creation of an inclusive educational environment, the effective functioning of which is characterized by a set of pedagogical, psychological and sociological conditions, is of great importance.

The article reveals the essential features of a physical and psychologically safe educational environment, the organization of which involves responding to new challenges and requirements, the implementation of a system of principles. Psychologically safe environment helps to support the needs of person-trust communication, creates a reference value of the environment and ensures the mental health of the participants in the educational process.

Z

Бричок С., Шелюк Г.

Журнал „Западно-русская начальная школа” як джерело вивчення діяльності регіональних початкових шкіл початку ХХ ст.... С. 121–129

Здійснено аналіз журналу „Западно-русская начальная школа” (1906-1917), розкрито його роль в історико-педагогічній історіографії та джерелознавстві проблеми вивчення діяльності регіональних початкових шкіл початку ХХ ст. Доведено, що часопис був своєрідною енциклопедією, навчально-методичним посібником, трибуною обміну досвідом творчих вчителів церковнопарафіяльних шкіл початку ХХ ст. З'ясовано, що у публікаціях часопису відображені погляди вчених, письменників, суспільних діячів, учителів на розвиток початкової освіти. На основі аналізу публікацій журналу виявлено, що вони містять велику кількість фактичного матеріалу про різноманітні аспекти діяльності початкових шкіл досліджуваного періоду. Зроблено висновок про те, що журнал „Западно-русская начальная школа” є цінним джерелом вивчення історії початкової освіти початку ХХ ст., інформативною ілюстрацією процесу розвитку регіональної початкової школи в контексті суспільно-культурного життя на українських землях.

Brychok S., Sheliuk H.

Journal „Western Russian primary school” as a source of studying the activities of regional primary schools at the beginning of the 20th century

In the article, based on a holistic analysis of the contents of the magazine „West-Russian Primary School” (1906-1917), the authors proved that the journal was a kind of encyclopedia, a teaching manual, a platform for the exchange of experience of creative teachers of parochial schools at the beginning of the twentieth century. The journal

printed the documents of the Holy Synod, government orders related to the spheres of education, the orders of the diocesan councils and their explanations, reports on the status of church parish schools of the western dioceses, general pedagogical and methodological articles, which mainly concerned programs of elementary and teacher schools; instructive articles, essays and stories about the inner life of the school, about the extracurricular activity of teachers, about the participation of schoolchildren in worship, pilgrimages, and the pursuit of crafts and crafts; extracurricular education, school libraries, evening classes and Sunday classes for adults, reading for the people; reviews of editions on pedagogy. As applications, the documents of the congress of the school council (1907), reports on the status of church parish schools of the Kyiv diocese (1912-1917) were printed.

The publications of the magazine reflected the views of scholars, writers, public figures, and teachers on the development of elementary education. Despite the difference in approaches to the assessment of church-school affairs and some bias in these assessments, journal publications contain a large amount of factual material on the various aspects of the activity of elementary schools during the period under study.

It was proved that the journal „West-Russian Primary School” is a valuable source for studying the history of elementary education at the beginning of the 20th century, an informative illustration of the process of development of a regional elementary school in the context of social and cultural life on Ukrainian lands.

Z

Горобець І.

Діалогічність мислення в процесі формування особистісної культури викладача іноземної мови... С. 130–135

Розглянуто проблему формування особистісної культури викладача іноземної мови в контексті діалогічного мислення. Зазначено, що іноземна мова в умовах співіснування народів світу є засобом міжкультурного спілкування, тому процес професійного навчання має відповідати вимогам часу. Розглянуто особливості навчального процесу у Школі діалогу культур. Охарактеризовано основні чинники діалогічного мислення. Зазначено, що спілкування іноземною мовою в контексті діалогічного мислення виступає інтегруючою ланкою професійної підготовки спеціалістів, що забезпечує успішне функціонування навчально-дидактичного, емоційно-афективного, потребово-мотиваційного особистісного розвитку та самовдосконалення блоків професійної підготовки викладачів. Проаналізовано основні психологічні умови ефективної дискусії на заняттях іноземної мови. Наголошено на важливості досконалого володіння мовним матеріалом, комунікативними вміннями, здатності використовувати ці знання і вміння для вирішення конкретних комунікативних завдань у ситуаціях спілкування.

Horobets I.

The dialogics of intellection in process of the formation of personal culture of a foreign language teacher

In this article, the personal culture of a foreign language teacher in the professional activity of educators in the psychological literature is analyzed; the main factors of the dialogical thinking are characterized; the development of the School of Dialogue of Cultures in psychological science is proved. Within the conditions of a new approach to the study of foreign languages, not the importance of knowledge about the language is

emphasized, but the perfect possession of linguistic material, communicative skills, the ability to use this knowledge and skills to solve specific communication tasks in communicative situations. The learning of a foreign language contributes to the realization of such areas of professional activity as the introduction of new technologies, scientific hypotheses and trends, innovations in the fields of technology; establishment of contacts with foreign firms, and educational institutions; increase the level of professional competence of specialists. Knowledge of a foreign language is no longer a sign of prestige, but a need of a modern specialist. This fact implies the abilities of a foreign language teacher to combine students' skills of general foreign language and their professional knowledge in a particular field of science and technology.

Z

Гринькова Н.

Морально-виховний потенціал взаємодії сім'ї та закладів позашкільної освіти і його реалізація у вихованні учнів молодшого шкільного віку... С. 136–144

Розкрито зміст реалізації виховного потенціалу взаємодії сім'ї та закладів позашкільної освіти як соціальних інститутів, які здійснюють найбільш істотний вплив на особистість дитини молодшого шкільного віку. Визначено роль сім'ї у забезпеченні духовного і морального розвитку особистості дитини. Зазначено, що результат формування моральної вихованості особистості безпосередньо залежить від культурного рівня сім'ї, виховної позиції, якої дотримуються батьки, загальної атмосфери, що панує в ній. Розглянуто особливості організації морального виховання учнів початкової школи в контексті освітнього процесу закладів позашкільної освіти. Виокремлено умови, які сприяють ефективній реалізації завдань морального виховання учнів молодшого шкільного віку: зміст, методи та організація навчання, особистість педагога закладу позашкільної освіти, його знання, переконання, атмосфера заняття, стиль міжособистісних стосунків вихователя та вихованців. Визначено, що головною умовою реалізації ефективної взаємодії сім'ї та закладів позашкільної освіти є інтеграція підсистем освітнього закладу в освітній процес, позакласну та позашкільну сфери.

Hrynko N.

Moral and educational potential of the interaction of the family and institutions of out-of-school education and its implementation in the education of junior students

The article deals with the content of the implementation of the educational potential of the interaction of the family and institutions of out-of-school education as social institutions that have the most significant impact on the personality of the child of the junior school age; the role of the family is provided, which ensures the spiritual and moral development of the child's personality, the study of the work and the development of the attitude towards it as the main source of human prosperity and wellbeing, shapes the outlook and character of the citizen of Ukraine. It is stated that the result of the formation of the moral education of the individual directly depends on the cultural level of the family, the educational position that parents adhere to, the general atmosphere that prevails in it; It turns out that the effectiveness of family education grows if parents adhere to the dialogical style of communication, which is characterized by respect for the child's personality, his interests and needs; the peculiarities of the organization of moral education of elementary school students in the context of the educational process of institutions of out-of-school education are determined (taking into account interests and

requests of children, their individualities, democratization of pedagogical relations, lack of formalism and pedantry, strict regulation of classes, a variety of forms of leisure, flexibility of organizational structures). It was found out that a kind of educational process in institutions of out-of-school education is based on the law of creativity, which involves involving children in real co-creation, dialogue, harmonization of communication, success; The conditions that promote the effective realization of the tasks of moral education of pupils of junior school age are listed: content, methods and organization of training, the personality of the teacher of the institution of out-of-school education, his knowledge, beliefs, atmosphere of the class, the style of the interpersonal relationships of the educator and the pupils; it was determined that the main condition for the effective interaction of the family and institutions of extracurricular education is the integration of the subsystems of the educational institution into the educational process, out-of-school and extracurricular spheres.

Z

Гудовсек О.

Історіографічний аспект дослідження проблеми підготовки вчителів образотворчого мистецтва в Україні... С. 145–152

Розкрито історіографічні аспекти дослідження проблеми підготовки вчителів образотворчого мистецтва у закладах вищої освіти України. Проаналізовано сутність понять „готовність”, „підготовка”, „підготовка педагога”, „професійна підготовка педагога”, „професійна підготовка вчителя образотворчого мистецтва”. На основі аналізу науково-педагогічної літератури виокремлено педагогів, що розглядали проблеми професійної підготовки фахівців у системі вищої освіти, психологічні аспекти професійного становлення вчителя, теоретичні та методичні підходи професійного становлення педагога. Окреслено найбільш значущі проблеми щодо підготовки педагогів образотворчого мистецтва, яких торкалися у своїх дослідженнях науковці.

Hudovsek O.

Historiographic aspect of the study of the problem of training of teachers of fine art in Ukraine

Some historiographic aspects of the problem of teacher training for teachers of fine arts in Ukraine are described in the article. The basic concepts of research are analyzed: „readiness”, „teacher training”, „professional training of the teacher”, „professional training of the teacher of fine arts”. On the basis of the analysis of scientific and pedagogical literature, the teachers who considered the problem of professional training of specialists in the system of higher education, psychological aspects of professional formation of a teacher, theoretical and methodical approaches to the professional formation of a teacher, training of teachers of fine arts. The most significant problems concerning the training of teachers of fine arts, which are encountered in their research by scientists, are outlined in the article, in particular, readiness of teachers to teach disciplines of artistic orientation; formation of creative abilities of future teachers of the arts; components of future teachers' professional readiness in the field of artistic education (motivational, cognitive, value-aesthetic, activity technological, personality-reflexive); readiness of future teachers of artistic specialties for professional self-development; formation of a professional culture of the future teacher of fine arts; components of the professional culture of the teacher of fine arts (professional motivation,

professional knowledge, professional skills); pedagogical conditions for the training of future teachers of fine arts for the education of students' moral and aesthetic feelings (cultural sphere, integration approach); the use of folk art in the professional training of the future teacher of fine arts; the training of teachers of decorative arts as a component of the training of teachers of fine arts.

Z

Дзюбишина Н.

Педагогічні умови формування дослідницької компетентності у студентів художньо-педагогічного факультету... С. 153–161

Актуалізовано проблему формування у студентів художньо-педагогічного факультету дослідницької компетентності. Визначено, що дослідницька компетентність є динамічною комбінацією знань, вмінь і практичних навичок здійснення науково-дослідницької діяльності, способів мислення, професійних, світоглядних і морально-етичних цінностей, які визначають здатність студента успішно здійснювати професійну та подальшу освітню діяльність. Проаналізовано сутність і значущість дослідницької компетентності, виділено складові дослідницької компетентності й обґрунтовано їхній зміст. Виокремлено педагогічні умови підвищення ефективності процесу формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців художньо-педагогічних спеціальностей. Розглянуто особливості професійної діяльності сучасного вчителя мистецьких дисциплін у системі загальної середньої освіти.

Dzyubyshyna N.

Pedagogical conditions of formation of research competence to students of artistic pedagogical faculty

The article deals with the problem of formation of research competence to students of artistic pedagogical faculty. The essence and significance of research competence are revealed, components of competence of research competence are allocated and their content is substantiated. The pedagogical conditions for increasing the effectiveness of the process of forming the research competence of future specialists in the arts and pedagogical specialties are singled out, such as: purposeful formation of the motivational and value orientation of the individual on the productive and creative activities of a research character, the logic of deployment of which is implemented in the institution of higher education in shaping the motives and needs of a future specialist in the field of artistic and pedagogical action, and subsequently transformed into a system of value attitude to research activity as an integral part of productive professional activity; content and procedural and technological support of students' research activities, which enables the development of their operational, organizational, practical and communicative knowledge, skills, practical skills and ways of thinking in the context of the introduction of a specially designed training course, various forms and methods of active pedagogical interaction; organization of purposeful productive activity of students with a sufficiently thorough mastery of professional knowledge (differentiated depending on the direction of artistic activity and are determined by the standards of higher education), in which the personal qualities (initiative, independence, responsibility, perseverance) that are necessary for the future profession are formed; creation of an innovative-reflexive environment for the formation of personal and professional reflection, which enables introspection and analysis of professional activity, self-evaluation and evaluation of its

effectiveness.

Z

Клепар М.

Міжнародна діяльність закладів вищої освіти України як чинник і напрям професійної підготовки студентів-міжнародників... С. 162–171

Здійснено комплексний аналіз міжнародної діяльності закладів вищої освіти України як важливого чинника професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі міжнародних відносин. Розкрито зміст та основні умови, форми, напрями і тенденції міжнародного співробітництва українських вишів. Проаналізовано досвід і здобутки діяльності міжнародної співпраці українських закладів вищої освіти за доби державної незалежності. Розкрито вплив міжнародної діяльності закладів вищої освіти на зміст і характер професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців-міжнародників. З'ясовано що налагоджені тісні зв'язки українських вишів із зарубіжними партнерами (дипломатичними установами, різнопрофільними закладами вищої освіти, міжнародними і національними зарубіжними організаціями тощо) реалізуються через широкий арсенал форм і засобів, передусім програм подвійних дипломів, надання грантової підтримки тощо, які стали вагомим стимулом навчання майбутніх міжнародників.

Клепар М.

International activity of Ukrainian higher education establishments of Ukraine as a factor and direction of vocational training of international relation students

The article provides a comprehensive analysis of the international activities of higher education establishments of Ukraine as an important factor in the training of future specialists in the field of international relations. The urgency of this problem lies in the need for a comprehensive understanding of the gains and gaps in the organization of activities in the indicated direction as an important prerequisite for the modernization and improvement of the organization of the educational process of universities that provide such educational services.

The purpose of the article is to realize the general characteristics of the international activity of higher education establishments Ukraine as a significant factor in the training of future specialists in international relations. Its implementation involves solving the following tasks: to find out the content and basic conditions, forms, directions and trends of international cooperation of Ukrainian universities; the definition of its versatile impact on the professional training of international students; generalization of innovative experience of higher education establishments activity in this direction and prospects for its further improvement.

Z

Колупаєва Т., Міщенья О., Третяк О.

Роль інтерактивних технологій навчання в особистісно-орієнтованій підготовці майбутніх учителів початкової школи... С. 172–182

Висвітлено роль інтерактивних технологій навчання в особистісно-орієнтованій підготовці майбутніх учителів початкової школи. На основі аналізу педагогічної літератури з'ясовано, що інтерактивне навчання – це навчання, яке відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу. Зазначено, що організація інтерактивного навчання передбачає моделювання різноманітних життєвих ситуацій, спільне вирішення проблем на

основі аналізу обставин та відповідної ситуації, використання ролевих ігор. Проаналізовано різні підходи щодо класифікації інтерактивних методів навчання. Доведено, що інтерактивні методи навчання сприяють інтенсифікації навчального процесу та активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, майбутніх учителів початкової школи. Наголошено на ефективності перелічених форм організації спілкування на семінарських заняттях, на соціальній значущості гуманістичного потенціалу, який неодмінно трансформується через творчу працю в наступній діяльності майбутніх учителів початкової школи у демократичні когнітивні та поведінкові норми.

Kolupaieva T., Mischenya O, Tretyak O.

The role of interactive teaching technologies in personal-oriented training of elementary school future teachers

The article provides a comprehensive analysis of the international activities of higher education establishments of Ukraine as an important factor in the training of future specialists in the field of international relations. The urgency of this problem lies in the need for a comprehensive understanding of the gains and gaps in the organization of activities in the indicated direction as an important prerequisite for the modernization and improvement of the organization of the educational process of universities that provide such educational services.

The purpose of the article is to realize the general characteristics of the international activity of higher education establishments Ukraine as a significant factor in the training of future specialists in international relations. Its implementation involves solving the following tasks: to find out the content and basic conditions, forms, directions and trends of international cooperation of Ukrainian universities; the definition of its versatile impact on the professional training of international students; generalization of innovative experience of higher education establishments activity in this direction and prospects for its further improvement.

Z

Міхно О.

Іван Сікорський (1842–1919) про значення характеристик учнів: теоретичний і практичний аспекти... С. 183–192

На основі дослідження теоретичних поглядів та практичної діяльності Івана Сікорського розкрито внесок вченого у розроблення проблеми характеристики учня. Зазначено, що вчений наголошував на необхідності комплексного всебічного вивчення дитини. Розглянуто пропонування І. Сікорським план вивчення дитини та його теоретичні міркування щодо мети і значення характеристики учня. З'ясовано, що вирішення проблем вивчення педагогом учня і складання його характеристики, на думку вченого, лежить у площині педагогічної психології, яка досліджує конкретну дитину, конкретного учня з метою пошуку шляхів керівництва його вихованням і навчанням. Запропоновано практичні поради щодо структури написання характеристики учня, визначено основні категорії відомостей характеристики. Розглянуто особливості ефективного впровадження характеристики учня у практику роботи школи. Наголошено на необхідності побудови системи психолого-педагогічного моніторингу для організації оптимальної освітньо-виховної траєкторії конкретного учня.

Mikhno O.

Ivan Sikorskyi (1842-1919) on the importance of students' characteristics: theoretical and practical aspects

It is emphasized that consideration of the issue of students' characteristics in the historical and pedagogical perspective is complicated by the mixing of two adjacent, but essentially different tasks – psychological and pedagogical; the joint work of psychologists and educators provides valuable material for the elucidation of psychological principles and methods of compiling characteristics and at the same time defines the path to solving practical pedagogical tasks. The contribution of Ivan Sikorsky to the development of the problem of the students' characteristics through the study of theoretical views and practical activities of the scientist is determined.

It is proved that I. Sikorsky combined the hypostasis of a scientist and a teacher in his person, developing both theoretical and practical aspects of studying a student, – compiling the characteristics on the basis of this study. Proceeding from his ideas about harmony in the development of the three spheres of the psyche – reason, will and feeling, the scientist insisted on their comprehensive study by the methods of experiment, observation, studying the circumstances of life of children in preschool and school periods, analysis of school documentation about pupils.

Z

Павелків К.

Іншомовна комунікативна компетентність майбутніх фахівців соціальної сфери: структура та зміст... С. 193–202

Обґрунтовано необхідність іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. Проаналізовано реалізацію завдань діяльності закладу вищої освіти (відповідно до Закону України „Про вищу освіту”) у процесі іншомовної підготовки студентів. Розглянуто особливості структурування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери на підставі аналізу наукових джерел, що представляють методологію, теорію і методіку формування означеної компетентності, особливості її розвитку у процесі навчання у закладі вищої освіти, специфіку структурування іншомовної комунікативної компетентності як науково-педагогічного об'єкта. З'ясовано, що у процесі обґрунтування структури іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців науковці дотримуються двох підходів – компетенційного та функціонального. Окреслено структуру іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери у поєднанні мотиваційно-аксіологічного, когнітивного, діяльнісно-поведінкового та рефлексивного компонентів.

Pavelkiv K.

Foreign language communicative competence of future social sphere specialists: the structure and content

The necessity of foreign language communicative competence of future social sphere specialists is grounded in the article. The analysis of the problem of foreign language competence formation of different types specialists in various aspects has been carried out: theory, methodology and methods of foreign language specialists' training. It is shown the author's working out of tasks implementation of higher educational establishment activity (according to Law of Ukraine „On Higher Education”) at foreign

language training of students. The attention is focused on the peculiarities of foreign language communicative competence of future social sphere specialists structuring on the basis of scientific resources analysis, which present methodology, theory and methods of mentioned above competence formation, the specialties of its development during educational process at higher educational establishment, structuring specificity of foreign language competence as a scientific and pedagogical object. It is characterized the approaches (competent and functional) to foreign language competence of future social sphere specialists structuring considering methodology, theory and methods of mentioned above competence formation: competent (considers different competencies as a part of foreign language communicative competence), functional (according to which every component has different meaning, based on processes that provide it). The approximate structure of foreign language communicative competence of future social sphere specialists in combination of four components is defined, such as: motivational and axiological (motivational factors of foreign language learning as an important value for future professional activity in social sphere), cognitive (a set of foreign language knowledge of future social sphere specialists), activity and behavioral (as a process of training, learning, creation of knowledge and as means of students' behavior in educational and quasi-professional communicative activities in foreign language), reflexive (students' ability to an adequate self-esteem of achieved level of foreign language communicative competence formation and other self-processes).

Z

Iryna Perishko

Enhancing students' interests via web-based tools... P. 203–208

The article focuses on students' interests, it can be found out how to use the Internet to construct interest-based learning for students. It is known that students produce their best work when they are interested in what they are doing. As the paper highlights, knowing students' interests is the first step to enhancing their education. A teacher's task is to continually encourage the exploration of their interests.

The article examines the problem of energizing students with the help of web-based tools. The reasons of video games appealing are mentioned. The video microworlds are still captivating today as enabling users can transfer technology to real world settings. It is specially noted that the Internet is a medium for communication in the world. School progress is often linked to the ability of teachers to tie student interests and desires to school activities. It should be emphasized that the classroom teacher and the student now have numerous possibilities for problem- and project-based learning, telecollaborative and scaffolding experiences.

In the paper special attention is given to web sites on the Internet. In teaching many Web Based instructional sites provide scaffolding prompts in various forms that give a better chance to use knowledge independently. It gives support in research for instruction based on addressing student interest. Learner interest can be important to a student's academic development.

Перішко І.

Підвищення інтересу учнів до навчання за допомогою засобів всесвітньої мережі

Висвітлено проблему підвищення інтересу учнів до навчання за допомогою засобів всесвітньої мережі, визначено способи використання Інтернету в

навчальному процесі. Наголошено на ролі вчителя у виявленні та реалізації інтересів учнів, заохоченні їх зацікавленості, на необхідності прив'язувати інтереси та бажання дітей до шкільної діяльності. Зазначено, що допомога учням у виявленні інтересів може підвищити їх соціальну та емоційну адаптацію. Розглянуто питання активізації інтересів учнів за допомогою веб-засобів, визначено причини привабливості відеоігор. Розкрито можливості Інтернету для проблемного і проєктного навчання, телеколаборації і скаффолдингу. Акцентовано увагу на вебсайтах Інтернету, які допомагають у навчанні, надають підтримку та можливість дитині розв'язати проблему, виконати завдання або досягнути цілей, що спрямовані на розвиток інтересу до навчання.

Z

Петренко С.

Формування ІКТ-компетентностей у фінській освіті як система: ступеневий аналіз... С. 209–218

Здійснено аналіз особливостей фінської системи освіти, визначено її ступеневий характер: дошкільні заклади; загальноосвітня школа (початкова школа (шість років), старша школа (три роки)); гімназії або профтехучилища (три роки); вища школа (університети і професійні вищі навчальні заклади). З'ясовано, що фінська система освіти дуже чітко організована і заснована на широкому використанні ІКТ та інформаційних мереж; формування ІКТ-компетентності учнів та використання ІКТ в якості засобу навчання визнано пріоритетом у фінській освіті. Розглянуто систему підготовки учителів у Фінляндії, проаналізовано освітні програми підготовки студентів-бакалаврів та магістрів. Обґрунтовано, що успішність фінської системи освіти пояснюється досягненням гнучкості й диверсифікованості освітніх програм, зміщенням акцентів у навчанні на інтелектуальний розвиток учнів, їхню самостійну творчу діяльність, удосконаленням підготовки педагогічних кадрів, а також розвитком субсидіарної системи керування й фінансування освіти.

Petrenko S.

Formation of ICT competencies in Finnish education as a system: degree analysis

In the article on the basis of an analysis of the peculiarities of the Finnish system of education it is determined its degree character: pre-school institutions; comprehensive school (primary school (six years), higher school (three years)); upper secondary school or vocational school (three years); higher school (universities and professional higher education institutions). It is proved that the Finnish education system is characterized by the following most important features: high results are combined with a high degree of equality (between students) and the lack of final examinations of general education system.

It was determined by the author that the main factor in the reform of education are Finnish teachers. The analysis of educational programs of training of the teacher gave the chance to find out that the educational program of preparation of the student-the bachelor includes development of the module at the choice "Information and communication technologies" in volume of 4 credits, assumes ability of the future teacher. The master's educational program includes the study of the discipline "Information communication technologies in management and consulting", for which 5 credits are devoted, and the ICT competence of the University graduate is clearly defined.

Z

Protsko Y.

Blended learning: a new technological era in EFL teaching... P. 219–224

The article deals with the new method in teaching English as a foreign language. Today it is easy to have the Internet connection everywhere: in different educational and social settings, coffee shops, public transport, shops, classrooms etc. This article attempts to investigate the usage of the Internet and computer technologies in the process of teaching English as a foreign language, as at present to go with the times it is impossible for a teacher to neglect the interests and requirements of the students. It shows new opportunities for a teacher at English classes: modern platforms and web sites, social networks, blogs help not only share the information, make a lesson mobile-friendly, but motivate students in studying a foreign language. The article also shows the problem of the obsessive use of computer technologies which does not provide human-to-human contact, which may limit teacher's opportunities for communicative activities which are extremely necessary while studying a foreign language. The combination of IT and traditional modes are the elements of blended learning which is underlined to be the most effective method in teaching English as a foreign language. Thus, it is clearly the blended learning that is of extreme use today because of its clear and even combination of computer assisted language learning technologies and live communication with students. The information helps us to determine several characteristics for a successful foreign language teacher which among others (communicative, sociolinguistic, sociocultural and pragmatic) include methodical competence. That prove the urge necessity of using IT in general and blended learning in particular in the work of English as a foreign language teacher.

Процько Є.

Змішане навчання: нова технологічна ера у навчанні англійської мови як іноземної

Розкрито сутність та можливості використання змішаного навчання англійської мови як іноземної. Охарактеризовано новітні засоби навчання: сучасні медіа та інтернет-платформи, соціальні мережі, блоги тощо. Зазначено, що ці засоби тепер допомагають не лише поділитися нагальною освітньою інформацією, зробити урок „мобільним”, а й мотивувати студентів до вивчення іноземної мови. Підкреслено, що надмірне використання ІКТ на уроці є також небажаним, оскільки воно не залишає можливостей для особистого, „живого” спілкування, і може обмежити залучення студентів до комунікативних та групових видів роботи, тоді як останні є надзвичайно важливими формами вивчення іноземної мови. Обґрунтовано надзвичайну важливість використання комп'ютерно-орієнтованого навчання загалом та змішаного навчання зокрема у роботі вчителя англійської мови.

Z

Romaniuk S.

Learning English through songs as one of innovative methods of education... P. 225–229

The article deals with the peculiarities of the introduction of the method of learning English songs in the process of teaching „English for Specific Purposes” for students of „Music” specialty at higher education institutions. The author considers the essence and

features of this innovative method, analyzes its main principles and priorities. In particular, the stages of work with a song composition and examples of exercises on the acquisition of language material are considered. The article substantiates the methodical expediency of using the method of learning English songs in the process of teaching English in artistic specialties.

Recently, the higher educational institutions intensify the process of learning foreign languages through the introduction of the variety of teaching technologies. The method of learning English songs by students of „Music” specialty in English classes is efficient and productive, because of enriching the vocabulary, improving the pronunciation and grammar. The listening to song is used in the teaching process as an auxiliary tool for students to learn new linguistic material in its sound expression. It increases the efficiency of students’ professional training. Poetic and song material encourages creativity, performing verse translations, composing poetry and songs in native and English languages, promotes the memorization of new words due to the rhymed forms as a great way of phonetic training. It is proved that proposed method of learning English through songs provides a positive pedagogical effect and shows the prospects of combining innovation with traditional teaching methods. Therefore, our further task is the development of educational and teaching materials in the proposed aspect and their implementation in higher education institutions, because it allows a future specialist to acquire professional skills through the modeling the subject content of the future profession.

Романюк С.

Вивчення англійської мови на матеріалі англомовних пісень як один із інноваційних методів навчання

Розглянуто особливості впровадження методу вивчення англомовних пісень у викладанні „Англійської мови за професійним спрямуванням” студентам спеціальності „Музичне мистецтво” у закладах вищої освіти. Розкрито сутність даного інноваційного методу, проаналізовано його принципи та основні переваги. Визначено етапи роботи над пісенним твором та приклади вправ на засвоєння мовного матеріалу. Обґрунтовано методичну доцільність використання методу вивчення англомовних пісень у процесі викладання англійської мови на мистецьких спеціальностях. Зроблено висновок про те, що метод вивчення англійських пісень студентами спеціальності „Музичне мистецтво” на уроках англійської мови є ефективним і продуктивним, оскільки сприяє збагаченню словникового запасу, вдосконаленню вимови та граматики англійської мови.

Z

Сілков В.

Підготовка майбутніх вчителів початкових класів до формування компетентностей, пов’язаних із вивченням молодшими школярами алгоритмів арифметичних дій... С. 230–239

Висвітлено проблему підготовки майбутніх вчителів початкової школи до реалізації особистісно компетентнісного підходу при вивченні математики в умовах роботи Нової української школи. Зазначено, що підготовку майбутніх вчителів початкової школи до виконання поставлених перед Новою українською школою завдань слід розпочинати з курсу математики та методики навчання математики, студенти мають оволодіти теоретико-методичними основами

формування математичних компетентностей та сучасними педагогічними технологіями, які дозволятимуть зrealізувати вимоги Державного освітнього стандарту початкової школи. Доведено, що реалізація компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів математики буде успішною за умови наявності у майбутнього вчителя відповідної професійної підготовки. Розглянуто процес підготовки майбутніх вчителів до формування у молодших школярів математичних компетентностей.

Silkov V.

Training of future teachers of primary school for the formation of competencies related to the study of algorithms of arithmetic operations by junior schoolchildren

The article deals with the problems of training of future teachers of primary school for implementation of a personally competent approach in the study of Mathematics in the conditions of the New Ukrainian schools. In order to develop a competent personality successfully, the future teacher has to master with professional competencies, to realize the goal of competence-oriented learning, to link teaching material with everyday life and interests of students, to involve into the discussion existing experience of junior schoolchildren, to evaluate their learning achievements, paying attention to the ability of applying them in educational and life situations.

Based on the analysis of research (T. Bajbari, N. Bìbik, A. Mozjaeva, O. Savchenko, A. Pometun, G. Selevko, etc.) the following has been established; conceptual principles of competence approach; there is ambiguity in interpretation and understanding of the concepts of competence; the problem of training of students in key and mathematical competencies is not enough studied; the search for ways to form professional competencies among future primary school teachers is not systematic.

Training of future primary school teachers for the implementation of the tasks facing the new Ukrainian school should begin with a course in mathematics and methods of teaching mathematics. For this purpose the student has to master with the theoretical and methodological foundations of mathematical competence formation, and the efforts of teachers should be aimed at mastering the students with modern pedagogical technologies, which will allow to realize the requirements of the State educational standard of primary school.

Z

Скробака Ю.

Реальний стан сформованості креативного мислення молодших школярів у процесі навчання іноземних мов: ціле-мотиваційний компонент... С. 240–246

Висвітлено реальний стан сформованості креативного мислення молодших школярів у процесі навчання іноземних мов за ціле-мотиваційним компонентом як ключового щодо розвитку означеного феномена. Здійснено уточнення трактування понять „діагностування” та „діагностика”. Проаналізовано методики, спрямовані на виявлення сформованості креативного мислення молодших школярів за ціле-мотиваційним компонентом. Виокремлено тести, спрямовані на виявлення сформованості креативного мислення молодших школярів за ціле-мотиваційним компонентом, зокрема, тест мотивації школяра до навчання у школі О. Ануфрієва та С. Костроміної, а також тест-питальник мотивації досягнення А. Мехрабіяна, створений для виміру мотиву прагнення до успіху і мотиву уникнення невдачі. Запропоновано розроблений автором тест „Креативне мислення”, який дає

можливість визначити рівень сформованості креативного мислення молодших школярів у процесі вивчення іноземних мов за досліджуваним компонентом. Зроблено висновок про недостатній рівень сформованості мотиваційної складової щодо розвитку креативного мислення на уроках іноземної мови.

Skrobaka Yu.

The real state of formation of junior schoolchildren creative thinking in the process of foreign language teaching: aim-motivational component

The article describes the real state of formation of creative thinking of junior schoolchildren in the process of learning foreign languages as the aim-motivated component as the key to the development of this phenomenon. Clarification on the interpretation of the concepts of „diagnosis” and „diagnostics” has been made. In a logical sequence methods are revealed, aimed at revealing the formation of creative thinking of junior pupils by the aim-motivational component. The importance of ascertaining stage of the experiment is generated, because the results of the formative stage is largely associated with the initial (source) condition of the phenomenon that is being studied and it gives the possibility of determining the actual state, in particular the formation of creative thinking of primary school pupils at foreign languages lessons. Tests are based on formation of primary school children creative thinking for the aim-motivational component, particularly, the test motivation of the children to study of V. Anufriev and S. Kostromina and the questionnaire of achievement motivation of A. Mehrabian created to measure the motive desire for success and motive of avoiding of failure. The given tests give us the opportunity to determine whether the motivation of junior pupils for learning is formed and whether their interest to learning a foreign language is emotionally colored. It is provided in the article a test of „Creative thinking”, which allows to determine the level of creative thinking formation of junior schoolchildren in the process of learning foreign languages according to aim-motivational component. The author emphasizes the insufficient level of formation of the motivational component in the development of creative thinking at foreign language lessons. The conclusion is made about the dominance of the initial level of creative thinking formation of junior schoolchildren for the aim-motivational component, which confirms the low motivation of children and makes the impossible desire to learn a foreign language as a key subject in the context of the study.

Z

Staworzyńska-Grządziel M.

Rzeczywistość wirtualna a fałszywa świadomość multimedialna dziecka... S. 247–258

Podjmuje się próbę odniesienia się do wirtualnej rzeczywistości (VR) oraz technologii cyfrowych w aspekcie fałszywej świadomości multimedialnej dziecka. Wirtualna rzeczywistość budzi jednak wiele obaw i wątpliwości. Przenoszenie się w inny wymiar pozwala bowiem osiągnąć jedyne w swoim rodzaju doznania, ale może też mieć negatywny wpływ na małego dziecka. System edukacyjny powinien zatem przygotowywać dzieci do tworzenia wiedzy, a nie do korzystania tylko z wiedzy nabytej podczas wykonywania czynności.

Ставожинська-Гжоуджель М.

Віртуальна реальність і хибна мультимедійна свідомість дитини

Розглянуто роль віртуальної реальності та цифрових технологій в аспекті формування хибної мультимедійної свідомості дитини. Проаналізовано можливості сучасних цифрових технологій, розкрито їх негативний вплив на правильний розвиток дитини. З'ясовано, що безконтрольне використання Інтернет-ресурсів заважає когнітивному, емоційному та соціальному розвитку дитини. Зазначено, що у дітей раннього віку сцени агресії та насильства у віртуальній реальності можуть призвести до кошмарів, зупинки мови, емоційних порушень, а також спотворення сприйняття реальних подій. Визначено основні симптоми Інтернет-залежності. Розкрито позитивний потенціал віртуальної реальності та всіх інших цифрових технологій, зокрема акцентовано увагу на ролі терапевтичних програм віртуальної реальності у лікуванні посттравматичного стресового розладу. Зроблено висновок про те, що контакт дитини з віртуальним світом, безсумнівно, створює нові можливості для розвитку та освіти дитини, але водночас він несе загрози. Наголошено на тому, що величезною проблемою, з якою стикається сьогодні дошкільна і початкова освіта, є готовність адекватно приймати і використовувати нові навчальні технології, пов'язані з віртуальною реальністю, і завдання вчителя-вихователя – захистити дитину від уявних цінностей і претензійності форм, які пропонує нам культура нових цифрових технологій.

Z

Стельмашук Ж., Ваколюк А.

До проблеми розвитку емоційного інтелекту особистості... С. 259–265

Розкрито сутність феномену емоційного інтелекту як одного з наскрізних умінь учня Нової української школи. Проаналізовано вітчизняні та зарубіжні концепції у розумінні емоційного інтелекту, розглянуто їх спільні та відмінні позиції стосовно його структури та генези розвитку. З'ясовано, що термін „емоційний інтелект” розглядається як здатність до розпізнання, розуміння емоцій і управління ними; служить для визначення сукупності здібностей, знань та умінь, пов'язаних з регуляцією емоційної сфери особистості, необхідних для успішної соціалізації та комунікації. Охарактеризовано дві форми репрезентації поняття „емоційний інтелект”: міжособистісний емоційний інтелект (спроможність людини розуміти інших людей, усвідомлювати мотиви їхньої діяльності, ставлення їх до роботи, вирішувати, як краще співпрацювати з цими людьми) та внутрішньо-особистісний емоційний інтелект (властивість людини, спрямована на себе: спроможність формувати точну адекватну модель власного „я” та використовувати цю модель, щоб ефективно функціонувати у житті). Обґрунтовано доцільність розглядати емоційний інтелект як інтегральну властивість особистості, що забезпечує здатність розуміти емоції та управляти ними через когнітивну обробку емоційної інформації.

Stelmashuk Zh., Vakoliuk A.

On the issue of the development of emotional intelligence of a personality

In the article on the basis of the realized theoretical research the essence of the phenomenon of individual emotional intelligence as a special construct and personality's ability is revealed.

The attention is paid to Ukrainian and foreign concepts in the emotional intelligence, their common and different positions regarding to its structure and genesis of the

development. It is proved that the concept „emotional intelligence” is considered as the ability to recognize, understand emotions and manage them; it serves to determine the totality of abilities, knowledge and skills related to the regulation of the emotional sphere of a personality, necessary for successful socialization and communication. It is found out, that an emotional intellect combines in itself ability to distinguish and understand emotions, to manage by own emotional state and partners’ emotions in the process of communication.

Two forms of representation of the concept of „emotional intelligence” are described: interpersonal emotional intelligence (the ability of a person to understand other people, to understand the motives of their activity, their relation to work, to decide how to better co-operate with these people) and internal personality emotional intelligence (the property of a person directed to himself : the ability to formulate an exact, adequate model of the personal „I” and to use this model to function effectively in life).

It is concluded that the emotional intelligence as the transcending ability of a student of the New Ukrainian School has found its basis in research on psychology, but is not sufficiently studied in pedagogical theory and practice.

Z

Сяська І.

Компетентнісний підхід в екологічній підготовці майбутніх учителів природничих дисциплін: теоретико-методологічний аспект... С, 266–272

Здійснено теоретико-методологічне обґрунтування застосування компетентнісного підходу в екологічній освіті студентів природничих факультетів вищих педагогічних закладів освіти. Запропоновано власне визначення поняття „екологічна компетентність учителя природничих дисциплін”, яке трактується як здатність застосовувати систему знань, умінь та досвід екологічної діяльності у професійних і життєвих ситуаціях, розуміти й пояснювати стратегію сталого розвитку суспільства й природи; володіти практичним досвідом екологічно доцільної діяльності у довкіллі, бажанням брати особисту участь та виховувати в учнів прагнення до відновлення й збереження природного середовища; на основі пріоритетності екологічних цінностей та особистісних якостей (екологічна свідомість й самосвідомість, екологічна відповідальність й активність) формувати екологічну культуру й світогляд школярів, виявляти готовність до природоохоронної й еколого-натуралістичної роботи з учнями. Наголошено на необхідності включення екологічної компетентності до переліку базових, загальних та фахових компетентностей випускника закладу вищої освіти. З’ясовано, що методологічні основи впровадження компетентнісного підходу в процес екологічної освіти студентів базується на онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і праксеологічних положеннях та підходах.

Siaska I.

Competence approach to ecological training of future teachers of natural disciplines: theoreticalmethodological aspect

The article deals with the problems of the formation of ecological competency of the individual as the ultimate goal and the result of ecological education. It was established that the formation of competency takes place in stages. The successive degrees of mastering the given competence are determined: literacy, education, competency. It is

emphasized the need to include ecological competency in the list of basic, general and professional competencies of a graduate of a higher educational establishment. The actual definition of the concept “ecological competence of the teacher of natural disciplines” is proposed, which is interpreted as the ability to apply a system of knowledge, skills and experience of environmental activities in professional situations and everyday life, to understand and explain the strategy of sustainable development of society and nature; to master with expedient activity in the environment, the desire to take personal participation and to bring up students in the desire to restore and keep the natural environment; on the basis of the priority of environmental values and personal qualities (ecological consciousness and self-awareness, environmental responsibility and activity) to form the ecological culture and outlook of schoolchildren, to show readiness for nature protection and ecological-naturalistic work with children. The methodological bases of implementation of the competence approach in the process of ecological education of students at natural sciences faculties of higher educational institutions of education: ontological, epistemological, axiological and praxiological principles and approaches, are substantiated. In the context of formation of the ecological competency of the future teacher of natural disciplines, it is proposed to make changes to the projects of higher education standards of the specialty 014 “Secondary education” of natural specialization.

Z

Триндюк В., Лобанова С.

Особистісно-орієнтована навчально-педагогічна ситуація успіху на заняттях з іноземної мови у педагогічних закладах освіти... С. 273–279

Охарактеризовано особистісно-орієнтоване навчання як пріоритетний напрям розвитку сучасної освіти. Розглянуто навчально-педагогічну ситуацію успіху в особистісно-орієнтованому навчанні, визначено доцільність її застосування на заняттях з іноземної мови у педагогічних закладах освіти відповідно до сучасних вимог та підходів реформування Нової української школи. Проаналізовано особливості створення на заняттях особистісно-орієнтованих навчально-педагогічних ситуацій, ситуацій успіху як вагомого педагогічного ресурсу у досягненні студентами ефективних результатів у навчанні. Зазначено, що навчально-педагогічна ситуація успіху трактується як цілеспрямоване поєднання умов, за яких можна досягти кращих результатів у навчанні, і вона досягається лише тоді, коли сам студент оцінює свій результат як успіх. Визначено умови створення ситуації успіху. Обґрунтовано, що за умови професійно підібраних матеріалів та в залежності від виду роботи, ситуація успіху на заняттях з іноземної мови розвиває вміння усно та письмово висловлювати свою думку, працювати в команді, приймати самостійні рішення, конструктивно вирішувати проблеми тощо.

Tryndiuk V., Lobanova S.

Student-centred educational and pedagogical situation of success in foreign language classes at pedagogical educational institutions

The article discusses student-centred education as a priority for development of modern education. Student-centred education is oriented to the development of individual abilities and capabilities of each participant in the educational process, involving the use of advanced pedagogical and information technology. Student-centred education creates an atmosphere of amiability, builds trust between participants in the educational process,

and stimulates students to express their own thoughts. Student-centred situation is a mechanism for the implementation of student-centred lessons.

The article describes tested situations of success: the atmosphere of amiability, advancement, stimulation of students' activity as a leading motivation of the proposed actions, hidden help, short expressive influence, pedagogical support, evaluation, and others. The article states that the situation of success is effective for all forms of work in foreign language classes. The implementation of this technique is relevant both for traditional and for the newest interactive methods in foreign language classes at pedagogical educational institutions. It is emphasized that with professionally selected materials and depending on the type of work, the situation of success in foreign language classes develops the ability to express opinions orally and in writing, work in a team, make independent decisions, solve problems constructively, etc.

Z

Fedoryshyn O.

Bullying or conflict? Bully-proofing strategies for prevention and intervention in canadian schools... P. 280–292

The article focuses on school bullying, which is rather spread in different countries of the world and is considered to be actual social and pedagogical and psychological problem nowadays. Being serious and massive phenomenon bullying needs solving, from clear definition of the notion to working-outs of practical recommendations for its prophylaxis and neutralization. In the article definitions and characteristics of forms and variants of school bullying development, which constantly are changing, adopting to certain circumstances; for example, the development of such new modern variant of aggression as cyberbullying are given. Bullying happens at all ages, in all countries, between children, teenagers and grown-ups. It happens mostly between the ages of 10-14. No form of bullying should be tolerated. Bullying in schools must be dealt with as a serious issue; it is not a normal behaviour and it can bring serious damage to the further development of the individuals being aggressed.

To increase the level of this negative social phenomenon the experience of Canada in antibullying measures can be taken into consideration. The bullying problem is very actual in Canadian schools. Schools of Canada are aimed at more constructive principles of preventive character in bullying overcoming and neutralization. Anti-bullying work has harmonious mechanism and means school cooperation with students and their parents, public organizations, members of community and is supported by government institutions.

Федоришин О.

Булінг чи конфлікт? Стратегії запобігання булінгу та його припинення у канадських школах

Розглянуто шкільний булінг як актуальну соціально-педагогічну і психологічну проблему сьогодення. Розкрито сутнісні ознаки булінгу, здійснено характеристику форм та видів прояву шкільного булінгу. Висвітлено роль спостерігачів у запобіганні або припиненні булінгу. Акцентовано увагу на появі такої нової сучасної форми агресії як кібербулінг, виокремлено її основні ознаки. Розкрито та узагальнено досвід Канади щодо запобігання та подолання булінгу у середніх школах. Розглянуто різні підходи освітніх закладів до подолання і протистояння булінгу. З'ясовано, що антибулінгова робота є злагодженим механізмом і передбачає співпрацю школи з учнями та їх батьками, громадськими організаціями,

членами громади і має підтримку державних інституцій. Проаналізовано нормативно-правові документи Канади з питань запобігання та протидії булінгу. Зазначено, що кожна провінція має своє власне законодавство або політику для вирішення проблеми булінгу.

Z

Ціпан Т.

Формування громадянської позиції у членів дитячо-юнацьких громадських об'єднань... С. 293–301

Обґрунтовано актуальність проблеми громадянського виховання підростаючого покоління в нинішніх соціально-політичних умовах розвитку країни. Охарактеризовано вітчизняні нормативно-правові документи щодо визначення мети, завдань, форм та методів організації національно-патріотичного, громадянського виховання зростаючої особистості як в освітньо-виховних закладах, так і громадських об'єднаннях. Розглянуто тлумачення поняття „громадянська позиція” у суміжних з ним поняттях „громадянин”, „громадянськість”, „позиція”, „громадянська позиція”. З'ясовано, що громадянська позиція формується в межах загальнолюдської позиції і в міру розвитку особистості займає все більш значуще, провідне місце в її структурі. Визначено фактори формування громадянської позиції у членів дитячо-юнацьких об'єднань (ідеологічний, маніпулювання свідомістю, інформаційного впливу) та його етапи (початковий, основний, пролонгований). Акцентовано увагу на застосуванні форм і методів, що ґрунтуються на активності та демократичному стилі взаємодії, і спрямованих на самостійний пошук істини, формування критичного мислення, ініціативності й творчості, відповідальності.

Tsipan T.

Formation of civic stand among members of children and youth associations

The article deals with the problem of civic education of the younger generation in the current socio-political conditions of the country's development. An amount of Ukrainian legal documents on the definition of goals, tasks, forms and methods of organization of national-patriotic, civic education of a growing personality both in educational institutions and public associations are characterized and analyzed. The interpretation of the concept „civic position” in the adjacent concepts of „citizen”, „citizenship”, „position”, „civic position” is considered. It is found out that the civic stand is formed regarding to the common human position and as the personality develops, it is becoming more and more important in its structure. The core of the concept „civic position” is the civic consciousness of the individual, which, organically combined with moral feelings, is expressed in the act, in an active activity aimed at strengthening views and ideals.

The author's opinion on the process of formation of a civic stand among the members of children public associations is proposed, the final result of which should be the formed integrated quality, that characterizes the personality as a member of the society with a formed civic consciousness, civic duty, willingness to work for common good, responsibility and ability to combine personal and public interests, defend the interests of the state, a person with a formed intransigence to anti-social and anti-state manifestations.

The factors of formation of a civic stand (ideological, consciousness manipulation, information influence) and its stages (initial, main, prolonged) in the conditions of children and youth associations are characterized.

Z

Ясногурська Л.

Формування міжкультурної комунікативної компетенції студентів при вивченні іноземної мови... С. 302–307

Висвітлено проблему формування міжкультурної комунікативної компетенції студентів закладів вищої освіти. Розкрито зміст понять „компетентність”, „компетенція”, „міжкультурна комунікативна компетенція”. Розглянуто процес формування цієї компетенції у студентів в умовах немовного закладу вищої освіти. Обґрунтовано, що розуміння ролі іноземної мови, знайомство з культурою країни досліджуваної мови допомагає молоді усвідомити культурно-історичні цінності, сприяє формуванню міжкультурної комунікації у студентському та професійному середовищі. Зазначено, що формування міжкультурної комунікативної компетенції слід розглядати в контексті з розвитком здатності студентів брати участь в діалозі культур на основі принципів взаємоповаги, терпимості до культурних відмінностей і подолання культурних бар'єрів. Наголошено на тому, що однією з умов формування міжкультурної комунікативної компетенції є готовність педагога закладу вищої освіти до формування міжкультурної компетенції студентів.

Yasnohurska L.

Forming of intercultural communicative competency of students in the process of foreign language study

The article highlights the problem of forming students' intercultural communicative competence in higher educational establishments. The main essence of such concepts as expertise, competence and intercultural communicative competence is considered. The formation of the process of students' competence is described. The process of formation of such competence in a non-linguistic university is presented. The article emphasizes that understanding the role of a foreign language, familiarity with the culture of the country which language is studied helps young people to understand cultural and historical values and contributes to the formation of intercultural communication. Polycultural development contributes to the harmonization of a young person's personality, mutual understanding and cooperation with representatives of other cultures as well as broadening of students' professional environment. One of the conditions for the formation of intercultural communicative competence is the readiness of a university teacher to the formation of students' intercultural competence. The effective formation of the intercultural competence in the process of teaching foreign languages contributes to students' preparation for foreign language communication in cultural and professional areas. By performing tasks related to the study of different culture students associate the studied material with the realities of Ukrainian one. There is a dialogue of cultures resulting into intercultural communicative competence. Formation of intercultural communicative competence should be considered in the context of developing the ability of students to be engaged in a dialogue of cultures based on the principles of mutual respect, tolerance to cultural differences and overcoming cultural barriers.

Z

Бойко Н.

Роль вчителя, вихователя, батьків та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку в навчанні іноземної мови... С. 308–314

Акцентовано увагу на ролі педагога та правильного вибору ним методів і прийомів навчання іноземній мові у закладі дошкільної освіти. Висвітлено фактори, які сприяють раціональній організації навчального процесу з урахуванням особливостей пізнавальної діяльності дошкільника. Розглянуто проблеми навчання іноземній мові в контексті всебічного розвитку дитини та підготовки її до школи. Наголошено, що успіх в навчанні дітей іноземній мові в умовах закладу дошкільної освіти багато в чому залежить від урахування індивідуальних особливостей кожної дитини. Зазначено, що тільки за наявності психологічного контакту з групою загалом і з кожною дитиною індивідуально, вчитель зможе правильно планувати колективні і індивідуальні завдання, не порушуючи загального ритму навчального процесу.

Boiko N.

The role of teacher, educator, parents and individual peculiarities of preschool children in teaching them a foreign language

The article deals with the issues of foreign language teaching in children's educational establishments (kindergarten). It is distinguished. the role of a teacher and educator and some general pedagogical and psychological issues of an individual approach that are important in teaching foreign language, as well as any other subject, provided for by the curriculum in pre-school establishments.

The factors that promote the rational organization of educational process taking into account peculiarities of cognitive activity of preschool children are lighted, in particular psychological factors that require the educational process to be carried out in other forms, methods and techniques than in the training of younger and senior students. It is noted that the success of teaching foreign children in the conditions of a pre-school establishment depends largely on taking into account the individual characteristics of each child, this will help the teacher to determine what tasks should be offered to preschool children during the classroom activity etc. Knowing the features of the group as a whole and each child in particular, the teacher will be able to correctly plan collective and individual tasks without breaking the overall rhythm of the educational process. The necessity of the individual approach to children is also determined by the fact that the teacher who loves his work never calms himself on the achievement and is always looking for more perfect methods and techniques of teaching, he thinks and takes into account both the general didactic principles and the features of the group and each child.

Z

Бондарець М.

Змістове наповнення поняття „морально дефективний” в психолого-педагогічній науці кінця ХІХ – початку ХХ століття... С. 315–326

На основі аналізу поглядів відомих педагогів, психологів, педологів кінця ХІХ – поч. ХХ ст. розкрито змістове наповнення поняття „морально дефективний”. З’ясовано, що у радянській педагогіці до середини 20-х років ХХ ст. цим поняттям характеризували дитину з поведінкою, що не відповідає нормам суспільної моралі. Досліджено, що деякі вітчизняні педагоги, психологи, педологи (П. Бельский, В. П. Кащенко та ін.) теорію моральної дефективності вважали біологізаторською

за своєю суттю, а психологічні проблеми дітей інтерпретували як результат генетично зумовлених дегенеративних процесів; натомість прихильники соціологізаторської теорії причини моральної дефективності пояснювали соціально-економічними та культурно-педагогічними умовами, у яких росла дитина. Зазначено, що на початку 30-х рр. ХХ ст. у контексті державної політики вчені практично припинили вживання поняття „морально дефективні” як ідеологічно проблематичне для позначення дітей з різноманітними порушеннями, натомість, почали активно використовувати поняття „важкі” діти.

Bondarets M.

The content of the concept „morally defective” in psychological-pedagogical science at the end of the 19th – at the beginning of the 20th century

The content of the concept „morally defective” based on the analysis of the views of famous teachers, psychologists, pedologists of the end of the 19th – the beginning of the 20th century (I. Ariamov, P. Belskiy, P. Blonskiy, L. Vyhotskiy, V. Kashchenko, N. Krupskaya, A. Makarenko, V. Soroka-Rosynski, N. Tarasevich, H. Troshyn, H. Fortunatov, etc.) is revealed.

It was found that a child whose behavior did not meet the standards of public morality was characterized by the concept being studied. Both young criminals and hundreds of thousands of homeless who were in the street as a result of social cataclysms were ranked as „defective”. A large and heterogeneous group of children, whose representatives differed from the desired norm in their development and behavior, were called „morally defective”.

As Ukrainian teachers, psychologists, pedologists (P. Belskiy, V. Kashchenko, etc.) considered the theory of moral defectiveness to be biologizing in its essence, therefore, such abilities as assimilation and observance of the moral norm, were recognized by them as innate, and deviations in behavior, the offenses were regarded as the result of genetically predisposed degenerative processes, that can be aggravated or weakened under the influence of the environment.

On the other hand, P. Blonskiy, L. Vyhotskiy, N. Tarasevich, V. Soroka-Rosynski and others considered morality as a complex phenomenon, having not biological, but social roots. Supporters of sociologizing theory explained the reasons for moral defectiveness by the socio-economic and cultural-pedagogical conditions in which the child was growing up. The psychological problems of such children were interpreted as a consequence of the stresses that arose as a result of the war, revolution and radical changes through which the generation of children of the studied period passed.

In the early 30's of the 20th century in the context of state policy, scientists practically stopped using the notion of “morally defective” as ideologically problematic to refer to children with various disorders, instead, the concept of „difficult” children began to be actively used.

Z

Галецький С.

Комунікативна компетентність майбутніх викладачів іноземних мов як предмет наукових досліджень... С. 327–338

Розглянуто підходи до трактування комунікативної компетентності. Зазначено, що комунікативна компетентність є складовою професійно-педагогічної компетенції викладачів англійської мови. Здійснено дослідження

сутності комунікативної компетентності через з'ясування діалектики взаємодії загального і відмінного у таких її складових як „компетенція” і „компетентність”, „спілкування” і „комунікація”. З'ясовано, що на сьогодні немає узгодженості в підходах вчених щодо трактування сутності комунікативної компетентності. Зроблено висновок, що відсутність узгодженості в підходах вчених щодо трактування сутності, складових, співвідношення багатьох понять часто пов'язано із нечітким вирізненням у внутрішній організації явища співвідношення понять „загальне” і „часткове”.

Haletskyi S.

Communicative competence of future teachers of foreign languages as a subject of scientific research

The article deals with approaches to the interpretation of communicative competence. It was noted that communicative competence is an integral part of the vocational and pedagogical competence of English language teachers. The level of formation of knowledge, communicative skills, skills of future specialists has a decisive influence on the ability to implement them in the pedagogical process, establishing contacts, education of modern youth, successful business in the business environment. Dynamic scientific, technical and social development, the modern computer world, the globalization of the socio-economic space, the considerable intensity of business contacts not only extend the horizons of opportunities for a person, but also raise new demands on its educational level, stimulate further improvement of forms, methods, techniques, knowledge transfer technologies. The requirement of time is the constant increase of professional skills, personal communicative activity. Through communications, information is transmitted, business and personal contacts are established, professional and business mutual understanding is provided, new thinking, skills, knowledge, skills, needs are formed. The general and distinctive features in such components as „competence” and „competency”, „conversation” and „communication” are found out. It is emphasized on the need for a clearer use of such general scientific definitions as „term”, „concept”, „category”. It is important to distinguish in the internal organization the phenomenon of the ratio of concepts „general” and „partial”. It characterizes the distinction between the content of the phenomenon and the form of its manifestation not only as an internal subordination, but also their dialectical interaction. The process of development of the phenomenon is manifested in the inextricability and interconversion of one category to another. It is concluded that the lack of consistency in the approaches of scientists to the interpretation of the essence, constituents, the ratio of many concepts is often associated with the fuzzy distinction in the internal organization of the phenomenon of the ratio of concepts „general” and „partial”.

Z

Денисова С., Кузьмич О., Ніколаєва І.

Погляди В. О. Сухомлинського на міжкультурну компетентність вчителя іноземних мов... С. 339–344

Розкрито роль міжкультурної компетентності в процесі професійної підготовки вчителя іноземної мови. Виявлено основні складові компоненти міжкультурної компетентності: мотиваційний, когнітивний, культурологічний. Зазначено, що підготовка сучасного вчителя іноземної мови в європейських країнах, та в Україні, зокрема, повинна мати виражений культурологічний характер і

спрямовуватись на формування здібностей адаптивної поведінки у спілкуванні з носіями культури країни, мова якої вивчається. Наголошено, що підготовка вчителя іноземної мови має бути зорієнтована на формування ментальності, стилю поведінки, традицій і звичаїв народу на основі знання мови. Розглянуто ідеї Василя Сухомлинського щодо змісту та розвитку міжкультурної компетентності вчителя іноземної мови. Розкрито погляди вченого на значення культури та іноземної мови в процесі навчання та виховання, які використовують сучасні педагоги для розвитку міжкультурної компетентності сучасного вчителя іноземної мови.

Denysova S., Kuzmych O., Nikolayeva I.

V. O. Sukhomlinsky's views on intercultural competence of foreign language teachers

The article is devoted to the concept of intercultural competency in the process of professional training of a foreign language teacher. It is noted that cultural direction of the professional training of future teachers of a foreign language is essential to determine the ways and tendencies of developing the intercultural competence of a future specialist. In the course of research, the main components of the intercultural competence were identified: motivational, cognitive and cultural. The article states that the preparation of a modern foreign language teacher in European countries, including in Ukraine, should have a distinctive culturological character and be aimed at developing the abilities of adaptive behavior in communication with the culture bearers of the country, the language of which is being studied, and also on the formation of mentality, style of behavior, traditions and customs of the people on the basis of language knowledge. It is emphasized that the main thing in learning a foreign language is not just the accumulation of knowledge but teaching of speech communication with a help of foreign languages. Vasyl Sukhomlinsky's ideas about the content and development of intercultural competence of a foreign language teacher are considered. In the accordance with the words of a great teacher, a foreign language plays an important role in the process of learning: it is a condition for the harmonious development of each student; it is necessary for the student as a source of development of his/her individual skills and abilities. According to Sukhomlinsky, studying a foreign language should helps to understand the world and culture of other people better, and at the same time to feel more clearly its own identity, belonging to a single national space. The views of the scientist on the values of culture and foreign language in the process of education and upbringing, which are used by modern educators to develop the intercultural competence of a modern foreign language teacher, are also presented.

Z

Петренко І.

Внесок лікаря-гігієніста Ф. Ф. Ерісмана (1842-1915) в організацію освітнього простору класної кімнати... С. 345–352

Здійснено аналіз внеску лікаря-гігієніста і педагога, засновника вітчизняної гігієнічної науки і наукової шкільної гігієни в Росії, швейцарця за походженням Федора Федоровича Ерісмана (1842-1915) в організацію освітнього простору класної кімнати. Обґрунтовано, що важливу роль у формуванні концептуальних ідей Ф. Ф. Ерісмана відіграла багатогранна діяльність вченого, визначальне місце в якій займали соціально-просвітницький напрям, що включає в себе праці з основ

гігієни; практико-педагогічний напрям, представлений організаційною й викладацькою діяльністю; науково-педагогічний напрям, центрований на розробку проблем шкільної гігієни. Досліджено, що у науковій діяльності лікаря-гігієніста Ф. Ерісмана провідне місце займали питання організації освітнього простору, співвідношення зросту учня і розміру шкільних меблів, врахування кількості годин, які дитина проводить у школі і за виконанням домашніх завдань; в результаті експериментальних досліджень ним були сформульовані загальні гігієнічні засоби боротьби з втомою, визначені норми сну, харчування, розподілу навчальних занять, їх чергування з відпочинком, із заняттями фізичними вправами для школярів відповідно до вікових можливостей. З'ясовано, що Ф. Ф. Ерісман здійснив дослідження зору і постави у дітей шкільного віку; обґрунтував проєкт зразкової класної кімнати; учений створив спеціальну шкільну парту для зниження ризику короткозорості і збереження прямої постави; виявив закономірності росту дітей в залежності від статі і умов виховання; розробив оціночний показник фізичного розвитку дитини (індекс Ерісмана).

Petrenko I.

The contribution of the physician-hygienist F. Erisman to the organization of the educational space of the classroom

In the article it is analyzed the contribution of a physician-hygienist and teacher, the founder of the national hygienic science and scientific school hygiene in Russia, Swiss-born Fedir Fedorovych Erisman (1842-1915) in the organization of the educational space of the classroom.

It is found out that F. Erisman's multifaceted activity played an important role in the formation of his conceptual ideas. It included the following directions: social-educational one which was the most significant and included works on the basics of hygiene; practical-pedagogical direction, represented by organizational and teaching activity; and scientific-pedagogical direction, centered on the development of problems of school hygiene.

F. Erisman emphasized the importance of mass hygiene measures in order to positively influence the health of students. A significant place in the research of the scientist is devoted to the problem of the hygiene of mental work of students. According to the results of his experimental research, there were formulated by him general hygienic means of dealing with fatigue, determined norms of sleep, nutrition, distribution of studies, their alternation with rest, with physical exercises for schoolchildren in accordance with age possibilities. Special attention was paid to the organization of recreation and leisure for children.

Z

Сілкова Е.

Теоретико-методичні основи формування у майбутніх вчителів початкової школи загальних прийомів роботи над сюжетними задачами... С. 353–363

Розкрито сутність підготовки майбутніх вчителів початкових класів до навчання учнів розв'язувати сюжетні задачі, зокрема до засвоєння ними загальних прийомів роботи над задачами. Встановлено, що сюжетні задачі є ефективним засобом навчання і розвитку учнів. Зазначено, що задачі в початковому курсі математики, з одного боку, є специфічним розділом програми, який мають засвоїти учні, а з другого – виступають як дидактичний засіб навчання, виховання і

розвитку школярів. Розглянуто теоретико-методичні основи формування у молодших школярів компетентності з розв'язування сюжетних задач. Визначено основні етапи роботи вчителя над будь-якою задачею: 1) ознайомлення школярів з умовою задачі; 2) перевірка засвоєння учнями змісту задачі; 3) проведення аналізу задачі або відшукування шляхів її розв'язання; 4) складання плану розв'язання задачі; 5) запис розв'язання задачі; 6) робота над розв'язаною задачею. Проаналізовано кожний етап роботи над задачами. Проілюстровано схеми аналітичного та синтетичного способів аналізу задач. Запропоновано систему вправ та різні варіанти завдань для формування в учнів умінь розв'язувати сюжетні задачі.

Silkova E.

Theoretical and methodological bases of the formation of general methods of work with subject sums in future elementary school teachers

In the article on the basis of the new edition of the "Curriculum for general educational institutions" the important role of the content line "Subject sum" in the process of teaching Mathematics is justified. The purpose of this content line is to form in students the general ability to work on a task, to solve tasks of certain types. It has been established that subject sums are an effective means of teaching and developing students. The tasks in the initial course of Mathematics, on the one hand, are a specific section of the program that students have to learn, and on the other hand, they act as a didactic tool for the education and development of schoolchildren. Thus, the sums allow to simulate practical situations, to show the connection of mathematics with life.

The article deals with the theoretical and methodological basis of the formation of general methods of work on the subject sums tasks in future teachers of primary school. In order to avoid shortcomings in the formation of the ability to solve sums it is proposed to adhere to the following stages of work on any sum: 1) to get students to know the tasks of the sum; 2) verification of student learning of the content of the task; 3) analysis of the problem or finding ways to solve it; 4) drawing up a plan for solving the problem; 5) explanation the solution to the sum; 6) work on a solved sum. Each stage of work on sum is analyzed. Schemes of analytical and synthetic methods for analyzing tasks are illustrated. By the example of the sum, the essence of the teacher's work is demonstrated using various methods of its analysis. The explanations of short conditions of sums and various ways of their solution are presented, as well as a system of exercises on the formation of skills to solve the subject sums.